

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
СУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Средец, обл. Бургас, ул. „В. Коларов“ 168
тел. 0892237380 - директор; 05551/36-02 - ЗДУД; 0892237386 - канцелария;
ел. поща: info-201104@edu.mon.bg; сайт: www.susredets.org

Утвърждавам:
Владислава Цанева
Директор

ПРОГРАМА ЗА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ 2023/2024 учебна година

Програмата е приемата от Педагогическия съвет с Протокол № 16 / 13.09.2023г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Същност

- ✓ Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
- ✓ Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.
- ✓ Екологичното образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.
- ✓ Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

2. Насоки

Учениците

- Да познават институциите и ценностите на демокрацията;
- Да се формират личности с позиция и способност да защитават своите права чрез различни дейности;
- Да изразяват гражданска си позиция;
- Да вземат решения за своето развитие;
- Да носят отговорност за решенията си;

3. Реализиране

- в часа на класа, включително и чрез ученическото самоуправление;
- в заниманията по интереси в рамките на целодневната организация на учебния ден;
- в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие;
- в часовете при заместване на отсъстващите преподаватели;
- в извънкласни форми на работа;

4. Акценти

- Патриотично възпитание;
- Предприемачество;
- Военно обучение;
- Превенция на насилието;
- Справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти;
- Защита при бедствия и аварии;
- Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха.

II. ЦЕЛ

Усвояване на социални знания и умения за отстояване на правата, изпълняване на задълженията и поемане на отговорности като членове на обществото.

III. ЗАДАЧИ

1. Изграждане на култура на поведение в ученическата общност и готовност за участие в общеучилищния живот.
2. Изграждане на здравна и екологична култура.
3. Самостоятелен избор на професионален път на реализация.
4. Изграждане на национално самочувствие и отговорност за пълноценен живот.
5. Противодействие на агресивността, насилието и настъплението на секти.

IV. ДЕЙНОСТИ И МЕРОПРИЯТИЯ

A) Възпитаване на дисциплинираност и гражданско поведение чрез:

1. Учебната, извънкласната и извънучилищната дейност.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

2. Спазване на правилника за дейността на училището.

Срок: през учебната година
Отг.: Кл. ръководители, Директор

3. Спазване на правилника за осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд.

Срок: през учебната година
Отг. Директор

4. Провеждане на часа на класа на базата на рамковия план за провеждане на часа на класа с участие и на учениците.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

5. Изграждане на ученически съвет и изработване на план за дейността му.

Срок: м. 10.2023 г.
Отг.: Класни ръководители

6. Организиране на Деня на ученическото самоуправление

Срок:09.05.2024г.
отг.: Ученически съвет ,учители

Б) Възпитаване на национално самочувствие и продължаване на националните традиции.

1.Честване на всички национални и училищни празници.

Срок: през учебната година
Отг. Класни ръководители,
Уч.съвет

2.Запознаване и спазване на задължителните символи на Р.България и българското училище (национално и училищно знаме, държавен химн, герб, език, конституция и др.)

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

3.Изграждане на система за сътрудничество на родители, училищно настоятелство, културни институции, фирми, организации и др., имащи отношение към възпитанието.

Срок: през учебната година
Отг.:Класни ръководители

В) Здравно и екологично възпитание

1.Провеждане на здравни беседи на учениците

Срок: през учебната година
Отг.:мед.лица

2.Разглеждане на здравни теми в часа на класа - сексуална култура, наркомания, алкохолизъм, здравословен начин на живот и др.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

3.Озеленяване двора на училището

срок: м.04.2024 г.
Отг.: Класни ръководители

4.Провеждане на туристически походи и екскурзии

Срок: през учебната година
Отг.: Учител по ФВС

5.Мероприятия за почистване на училищните площи и градските градинки около района на училището

Срок: 30 април 2024г.
отг.: Класни ръководители

6.Отбелязване на деня на Земята

Срок: 22.04.2024 г.

Отг.: Класни ръководители

7. Отбелязване на международния ден за опазване на околната среда.

Срок: 06.06.2024 г.

Отг.: Класни ръководители

Г) Възпитаване в интеркултурна среда.

1. Провеждане на беседи, свързани със създаване на климат за сътрудничество на етническите и културните групи в класа в часа на класа.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

2. Създаване на мултикултурни общности (състави, отбори, екипи), за да се подобрят междугруповите отношения.

Срок: през учебната година
Отг.: кл.р-ли, учители

3. Организиране на изложби, посветени на обичаите и традициите на различните етноси.

Срок: м. май 2024 г.
Отг.: Кр. Иванов

4. За усвояване на българския книжовен език от ученици, за които българският език не е майчин, се организира допълнително обучение по български език с цел подпомагане на образователното им приобщаване.

Срок: ноември 2023 - юни 2024 г.
Отг.: Преподав. по БЕЛ

Д) Развиване на физическата дееспособност

1. Изготвяне на ученически спортен календар на училището.

Срок: 15.09.2023 г.
Отг.: Учител по ФВС

2. Провеждане на спортни празници и турнири.

Срок: през учебната година
Отг.: Учител по ФВС

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ПРИ ЗАМЕСТВАНЕ НА ЧАСОВЕ

НАЧАЛЕН ЕТАП

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Междудличностни отношения

- 1.1. Чувства и поведение
- 1.2. Различията между хората по отношение на пол, възраст, професия
- 1.3. Аз и другите – взаимоотношенията с другите хора
- 1.4. Поведение на сътрудничество

2. Социална среда

- 2.1. Моето училище
- 2.2. Демократични форми на училищния живот

3. Права на човека

- 3.1. Правата на детето
- 3.2. Организации и институции в подкрепа на детските права
- 3.3. Права и отговорности
- 3.4. Толерантност, сътрудничество, себеотстояване

4. Демократично гражданство

- 4.1. „Гражданин на РБългария“ и „Гражданин на ЕС“
- 4.2. Граждански ценности и културни традиции
- 5. Идентичности и различия в обществото

5.1. Равнопоставеност на половете

6. Власть, политика и демократични ценности

- 6.1. Необходимост от държавни институции
- 6.2. Държавните институции и ролята им за развитието на децата

7. Социална политика, справедливост и солидарност

- 7.1. Солидарност
- 7.2. Сътрудничество
- 7.3. Лично и обществено благополучие
- 7.4. Умения за общуване

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Психично здраве и личностно развитие

- 1.1. Себепознание, себеразбиране, себеосъзнаване
- 1.2. Умения за спавяне с негативни емоции

2. Физическо развитие и деесспособност

- 2.1. Познавам своето тяло
- 2.2. Промените в процеса на порастването
- 2.3. Поведение и физическо състояние
- 2.4. Ползата от физическите упражнения
- 2.5. Затъпяване

3. Превенция на употребата на психоактивни вещества

3.1. Различни видове психоактивни вещества – алкохол, цигари, лекарства, наркотици

3.2. Пасивно пушене

4. Безопасност и първа помощ

4.1. Правила за безопасност преди, по време на и след злополука

4.2. Рисково и нерисково поведение

4.3. Умения за оказване на първа помощ при порязване, одраскване, ожулване, езгаряния, ужилване, навяхване, изкълчване

5. Лична хигиена

5.1. Поддържане на обща хигиена на тялото, облеклото, работното място и дома

5.2. Заболявания на зъбите, венците и устната кухина

5.3. Влиянието на различните храни върху здравето на зъбите

5.4. Физическо и умствено натоварване

5.5. Сън и почивка

5.6. Ефективно учене

5.7. Хигиена на очите при писане, четене, гледане на телевизия

5.8. Навици за правилно стоеене на чина, за носене на ученическа раница

5.9. Изисквания за хигиена на ушите

6. Хранене

6.1. Хранителни групи, според техните основни хранителни съставки

6.2. Значението на различните видове храни за здравето

6.3. Балансирано дневно меню

6.4. Правила за здравословно хранене

6.5. Здравословното хранене и неговото значение за развитие на детето

ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Вода, почва, въздух

1.1. Значение на водата, почвата и въздуха за живота на хората, животните и растенията

1.2. Приноса на всеки отделен човек за опазване на чистотата на въздуха, водата и почвата

1.3. Подходи за пестене на вода в семейството

1.4. Взаимната обвързаност на компонентите: въздух, вода, почва, растения, животни

2. Енергия и климат

2.1. Различни източници и начини за производство на енергия

2.2. Пестенето на енергия и опазване на природните ресурси

2.3. Дейности от човешкото поведение – заплаха за озоновия слой

2.4. Действието на ултравиолетовите лъчи върху човешкото тяло и начини за предпазване

3. Биологично разнообразие

3.1. Опазване на природата – резервати, разумно ползване на ресурси

3.2. Поддържане на чистотата в заобикалящата ни среда

4. Потребление и отпадъци

4.1. Отпадъците и начина на живот на хората

4.2. Видове битови отпадъци – органични, пластмаса, хартия/картон, стъкло, метал, дърво и други /текстил, кожа, гуми/

4.3. Влиянието на замърсяването на околната среда върху здравето на човека

- 4.4. Опасни химични вещества и смеси, използвани в ежедневието; правилните начини за безопасна употреба, съхранение и изхвърляне
- 4.5. Правила за отговорно поведение, свързано с отпадъците в паралелката, училището, семейството, в парковете, в планината, на море и др.

5. Общество и околната среда

- 5.1. Организации, занимаващи се с опазване на природата
- 5.2. Организиране на кампании за опазване на природата

ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Културни идентичности

- 1.1. Различните измерения на културата – родова история, бит, обичаи, традиции, фолклор, ролеви модели, ценности
- 1.2. Колективната памет от областта на културата, изобразителното изкуство, музиката и др.
- 1.3. Културно-специфични характеристики на етническите общности у нас

2. Културна осъзненост

- 2.1. Емпатични нагласи заразбиране на чуждото поведение
- 2.2. Интеркултурни взаимодействия

3. Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия

- 3.1. Умения за взаимодействия с представители на други културни общности във формална/учебна/ и неформална/свободно време, изкуство, занаяти, спорт, туризъм и др./ среда
- 3.2. Сътрудничество в мултикултурни екипи

4. Интеркултурно образование и права на човека

- 4.1. Международни и национални нормативни документи, относящи се до човешките права
- 4.2. Прояви на дискриминация

ПРОГИМНАЗИАЛЕН И ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Междуличностни отношения

- 1.1. Влиянието на приятелския кръг и съучениците върху личния избор и поведение
- 1.2. Умението да казвам „Не“
- 1.3. Умението да споделяме и поддържане на приятелски взаимоотношения

2. Социална среда

- 2.1. Форми на ученическо самоуправление
- 2.2. Права и отговорности

3. Права на човека

- 3.1. Избирателното право в България
- 3.2. Документи, институции и организации, които гарантират правата на детето.

4. Демократично гражданство

- 4.1. Държава
- 4.2. Ролята на медиите и глобалната мрежа в обществения живот

5. Идентичности и различия в обществото

- 5.1. Етническа, религиозна и езикова принадлежност
- 5.2. Различните професии и техния принос за общото благополучие
- 5.3. Ролята на образованието като фактор за личностното развитие

6. Власт, политика и демократични ценности

- 6.1. Разделение на властите и върховенството на закона

7. Социална политика, справедливост и солидарност

- 7.1. Равенство, сигурност и толерантност в обществения живот на страната
- 7.2. Социалната справедливост и нейното значение за осигуряването на равнопоставеност между отделните общества

8. Глобализация, плурализъм и толерантност

- 8.1. Негативни последици от демографския взрив
- 8.2. Опазването на околната среда като стратегия за оцеляването и развитието на човечеството
- 8.3. Разпространението на световните болести и епидемии във връзка с икономическото развитие на отделните страни и региони

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Психично здраве и личностно развитие

- 1.1. Характерни особености на физическото и психично развитие и емоционалните промени в пубертета и юношеството
- 1.2. Самооценка
- 1.3. Чувства и поведение
- 1.4. Вземане на решение
- 1.5. Придобиване на умения за позитивно мислене, справяне със стреса и негативните емоции

- 1.6. Различните видове професии и влиянието на средата върху професионалния избор
- 2. Физическо развитие и дееспособност**
- 2.1. Човешкото тяло и неговите елементи
  - 2.2. Предпазване от болести на различните системи на хялото
  - 2.3. Промените в човешкото тяло, свързани с пубертета
  - 2.4. Ролята и влиянието на физическите упражнения, различните спортове и туризма върху физическото развитие и състояние на человека
- 3. Превенция на употребата на психоактивни вещества**
- 3.1. Въздействието на различните психоактивни вещества – цигари, алкохол, лекарства и наркотици и тяхното съчетание върху различните възрасти
  - 3.2. Спецификата на създаване на зависимост при различните психоактивни вещества
  - 3.3. Последиците от употребата на психоактивни вещества
  - 3.4. Причини, фактори и лични мотиви за избора по отношение на употребата или неупотребата на психоактивни вещества
- 4. Безопасност и първа помощ**
- 4.1. Рисково и нерисково поведение по отношение на нови дейности и отговорности, свързани с развитието и порастването
  - 4.2. Оказване на първа помощ при шок, сърдечно-съдови заболявания, задавяне, изгаряне, счупване на крайник
  - 4.3. Отговорно отношение към собствената безопасност и безопасността на другите
- 5. Сексуално здраве и сексуално преносими инфекции**
- 5.1. Анатомия и физиология на мъжката и женската полова система и процесите на репродукция
  - 5.2. Методите на контрацепция и причини за тяхното използване
  - 5.3. Болести, предавани по полов път, ХИВ/СПИН
  - 5.4. Междудличностни и социални умения за влизане и поддържане на партньорски взаимоотношения
  - 5.5. Очаквания към ролята на мъжа и жената, в зависимост от влиянието на средата, културата и семейството
- 6. Лична хигиена**
- 6.1. Оптимално съчетаване на умствено, физическо натоварване, почивка и сън
  - 6.2. Стратегии за ефективно учене
  - 6.3. Благополучие, тонус, самочувствие
- 7. Хранене**
- 7.1. Хранене и здраве
  - 7.2. Витамиини и минерали
  - 7.3. Различни начини на хранене – вегетарианство, разделно хранене и др.
  - 7.4. Здравословно хранене
- 8. Вода, почва, въздух**
- 8.1. Основни източници за замърсяване на водата, почвата и въздуха
  - 8.2. Мерки за подобряване на качеството на въздуха, водата, почвата
  - 8.3. Съвременни подходи за намаляване на шума в градска среда
- 9. Енергия и климат**
- 9.1. Енергийни източници и производства
  - 9.2. Запазване зелостта на озоновия слой и на енергийния баланс

10. Биологично разнообразие

- 10.1. Причини и заплахи, водещи до намаляване на биологичното разнообразие и изчеззване на определени видове
- 10.2. Бракониерство, незаконна търговия със защитени видове, индустриално селско стопанство
- 10.3. Защитени територии – резерват, национален парк, природен парк, поддържан резерват, защитена местност, природна забележителност

11. Потребление и отпадъци

- 11.1. Основни видове замърсявания
- 11.2. Отпадъците според произхода им – битови, производствени, строителни, селскостопански, опасни
- 11.3. Основни правила за съхраняване и работа с опасни химични вещества и смеси във всекидневието

12. Общество и околната среда

- 12.1. Екологичните проблеми и ролята и значението им за обществото
- 12.2. Ролята на институциите и НПО за опазване на околната среда

ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Културни идентичности

- 1.1. Разлики между национална и етническа идентичност

2. Културна осъзнатост

- 2.1. Действието на социални, културни и социално-психологически фактори, обуславящи формирането на стереотипи и предрасъдаци
- 2.2. Нагласи по отношение на собствената културна идентичност
- 2.3. Умения за работа в екип
- 2.4. Ценностни, които осмислят човешкия живот

3. Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия

- 3.1. Етническа толерантност
- 3.2. Формиране на умения за преодоляване на стереотипи и предрасъдъци в процеса на интеркултурните взаимодействия
- 3.3. Разрешаване на конфликти в мултикультурна среда
- 3.4. Междуличностни отношения
- 3.5. Отношенията в обществото
- 3.6. Благотворителност

4. Интеркултурно образование и права на човека

- 4.1. Случаи на нарушаване на човешките права
- 4.2. Институционални механизми за реагиране при нарушаване на човешките права